

Editorial

Vážené dámy, Vážení pánové,

Jak asi víte, probíhá nyní diskuze nad novelou zákona o svobodném přístupu k informacím. Rádi bychom znali Vaše praktické zkušenosti a Váš názor na funkčnost zákona i možnosti jeho případného zlepšení. Proto Vás prosíme o zodpovězení 14 anketních otázek [na webovém rozhraní Oživení](#).

Za pár týdnů proběhnou ve Vašich obcích komunální volby. V této souvislosti Vám přinášíme informace o volebních švindlech, které po minulých volbách projednávaly Krajské soudy i soud Ústavní. Držíme Vám palce, aby se podobné příběhy ve Vašich obcích neodehrály.

A kdyby přeci jen, dejte nám vědět.

Za právní poradnu Oživení

[Nabídka vzdělávacích programů pro úředníky obcí, akreditované Ministerstvem vnitra](#)

Prevence korupce ve veřejných zakázkách

Cílem vzdělávacího programu je seznámit účastníky s procesem zadávání a realizace veřejných zakázek, a to zejména s ohledem na potenciální korupční rizika při jednotlivých fázích tohoto procesu.

Vydávání radničních periodik v souladu s tiskovým zákonem

Cílem vzdělávacího programu je seznámit dotčené úředníky se zákonnými limity pro vydávání a obsah radničních periodik, zejména s přihlédnutím k novele tiskového zákona č. 305/2013 Sb., účinné od 1. 11. 2013.

Bližší informace o programech naleznete [zde](#).

PODNĚTY TÝKAJÍCÍ SE KORUPCE
(veřejné zakázky, nakládání s majetkem, dotace)

PŘIJÍMÁME NA TĚCHTO KONTAKTECH:

OŽIVENÍ, o. s.

Muchova 13, 160 00 Praha 6

Tel. 257 531 983

e-mail: poradna@oziveni.cz

TÝM PRÁVNÍ PORADNY

Petra Bielinová, advokátka

Po absolvování právnické fakulty UK Praha zaměřila do advokacie, kde v letech 2004 až 2010 vykonávala generální praxi. Od r. 2011 spolupracuje s Oživením, publikuje v odborných časopisech a na [blogu](#).

Andrea Kohoutková, advokátka

Po absolvování právnické fakulty UK v Praze vykonávala generální praxi. Získala zkušenosti převážně v oblasti litigací, závazkové agendy a insolvenčního práva. Od roku 2013 spolupracuje s Oživením.

PODPOŘTE NÁS

Dobrá praxe: obce i města vymáhají škodu po osobách, které ji obci způsobily

foto: Jiří Benák, iDNES.cz

Oživení se dlouhodobě věnuje tématu vymáhání nároku na náhradu škody, která vznikla z nejrůznějších důvodů na majetku obce. V některých případech není snadné **škodu vyčíslit** (např. nevyvážená práva a povinnosti smluvních stran, sjednaná kupní cena není v místě a čase obvyklá), jindy stanovení výše škody nedělá větší problémy (pokuta, náhrada mzdy nezákonně propuštěnému zaměstnanci, nevymáhané smluvní pokuty). Druhým kamenem úrazu je **označení odpovědné osoby** či osob, které vznik škody zavinily. Přes výše zmíněné potíže existují obce, které k vymáhání nároku na náhradu škodu přistoupily, a to buď po naší výzvě, anebo z vlastního podnětu.

Aktualita: pokuta pro Dopravní podnik za obcházení zákona o veřejných zakázkách – údajná autorská práva dodavatele

Zadavatelé veřejných zakázek často odůvodňují zadání veřejné zakázky v jednacím řízení bez uveřejnění odkazem na § 23, odst. 4, písm. a) zákona, tedy tím, že veřejná zakázka může být z technických či uměleckých důvodů anebo (a to nejčastěji) z důvodu ochrany výhradních (zejména autorských) práv, zadána pouze jedinému dodavateli.

V daném případě zadavatel – Dopravní podnik odůvodňoval svůj postup tím, že společnost Xanthus je držitelem autorských práv k informačnímu systému. V řízení před Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže však nepředložil žádné listiny (licenční smlouvy apod.), ze kterých by tvrzená autorská práva vyplývala. **Podrobnosti a dokumenty naleznete [zde](#).**

Po výzvě Oživení k vymáhání nároku obce:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže uložil **městské části Praha 2** v říjnu 2012 pokutu ve výši 300.000,- Kč. Nárokem na náhradu škody se postupně zabýval kontrolní výbor, rada i zastupitelstvo. Oživení vyzvalo k vymáhání nároku v listopadu 2013. V dubnu 2014 vyzvala městská část odpovědné osoby k úhradě škody. Pokud škoda nebude zaplacená dobrovolně, bude vymáhána soudně. Svou část ve výši 33.500 Kč už uhradil bývalý starosta. **Bližší informace naleznete [zde](#).**

Město Zlín – odpovědný hospodář

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže uložil městu Zlín v únoru 2013 pokutu ve výši 300.000 Kč. Město Zlín uplatnilo nárok na náhradu škody představující uloženou pokutu a náklady správního řízení po advokátovi, který zajišťoval průběh zadávacího řízení. Advokát po výzvě města škodu v plném rozsahu uhradil. Uvedený postup města je příkladem dobré praxe, kdy město samo učinilo patřičné kroky vedoucí k zajištění vymožení škody. **Bližší informace naleznete [zde](#).**

Rozsudek Soudního dvora EU, C-385/02

Důkazní břemeno ohledně existence výjimečných podmínek odůvodňujících výjimku (tedy v ČR použití jednacího řízení bez uveřejnění) nese vždy ten, kdo se jich dovolává.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže dlouhodobě rozhoduje v souladu s výše uvedeným judikátem: prokázat existenci výjimečných důvodů pro použití jednacího řízení bez uveřejnění je povinen zadavatel veřejné zakázky.

Žaloba zastupitele podle tiskového zákona

V minulém vydání právní poradny jsme Vás informovali o novele tiskového zákona, která pro vydavatele radničních periodik přinesla nové povinnosti. Dnes přinášíme konkrétní kauzu, kterou bude v nejbližších měsících projednávat Okresní soud v Teplicích. Opoziční zastupitelé v Krupce požádali o zveřejnění příspěvku v radničním periodiku. Vydavatel zůstal nečinný. Oživení zastupitelům poskytlo právní pomoc a společně s právníčkou Oživení podali žádost o zveřejnění doplňující informace ve smyslu tiskového zákona. Vydavatel na žádost reagoval a přislíbil otištění příspěvku v červnovém vydání. Příspěvek uveřejněn nebyl a zastupitelé se obrátili s žalobou k soudu.

Podrobnosti a dokumenty naleznete [zde](#).

Město Krupka

Komunální volby pod dohledem veřejnosti a soudu

Právo volit do zastupitelstva obce zákon přiznává občanu obce za předpokladu, že je v den voleb v dané obci přihlášen k trvalému pobytu. Žádné další podmínky (například pouze pro účely výkonu volebního práva) zákon nestanoví, a proto může docházet (a v praxi také dochází) k pokusům o manipulaci s výsledky voleb.

Neplatné volby

Největší volební hříchy trestají příslušné Krajské soudy prohlášením voleb za neplatné. Jedná se o případy, kdy svobodná soutěž politických stran byla narušena mimořádně závažným způsobem. V minulosti byly komunální volby prohlášené za neplatné z důvodů prokázaného účelového stěhování voličů pro vykonání „volebního práva“ v obci, se kterou ve skutečnosti neměli nikdy nic společného.

Účelové „nahánění voličů“ umožňuje i současné znění zákona o evidenci obyvatel. Při ohlášení změny trvalého bydliště postačí vyplnit a podepsat přihlašovací lístek, předložit občanský průkaz a doložit oprávněnost užívání objektu (výpis z katastru nemovitostí, nájemní smlouvu) nebo úředně ověřené písemné potvrzení oprávněné osoby o souhlasu s ohlášením změny místa trvalého pobytu. V jednom objektu navíc může být přihlášeno nekonečné množství osob a to i tehdy, pokud současná přítomnost všech přihlášených osob je objektivně nemožná. Ač Ústavní soud ve svém nálezu ([Pl. 6/11 – Karlova Studánka](#)) apeloval na zákonodárce, aby přistoupil ke zpřísnění pravidel, ke změně zákona dosud nedošlo.

Neplatné hlasování

Z pohledu soudu méně závažné volební delikty jsou „trestány“ tak, že za neplatné je prohlášeno „pouze“ hlasování ve volbách (a nikoli volby samotné). Jedná se typicky o prokázané kupčení s hlasy voličů, tedy finanční či jiná materiální motivace (oběd, alkohol, cigarety) určená zejména pro sociálně slabší voliče, poskytnutá výměnou za hlas odevzdaný pro konkrétní volební stranu. Jedná se zpravidla o specifickou voličskou základnu, která by se bez organizovaného svazu k volebním místnostem nedostavila a voleb by se nezúčastnila.

Účelové přihlašování k pobytu a neplatnost voleb

V období dvou měsíců před konáním voleb přihlásil jeden z kandidátů volební strany do své nemovitosti celkem 26 osob. Majiteli nemovitosti velmi záleželo na tom, aby přihlašování proběhlo rychle, platil správní poplatky za přihlašování nových občanů obce a při prodlevě s přihlášením podal dokonce trestní oznámení na tehdejšího starostu. Nově přihlášené osoby v obci nikdy nežily, nepracovaly a pouze se (a to všechny) aktivně zúčastnily voleb do Zastupitelstva obce. Po skončení voleb je opět nikdo v obci nevidal. Krajský soud dospěl k závěru, že nově přihlášené osoby byly motivovány pouze snahou ovlivnit výsledek voleb, aniž by měly zájem vytvořit s obcí skutečný svazek ([rozsudek Krajského soudu Ostrava, sp. zn. 22 A 140/2010](#)). Nekalá praktika účelového přihlašování k trvalému pobytu se týkala 25 voličů; Sdružení Prosperita Karlovy Studánky by poslední ze svých mandátů nezískalo, pokud by pro něj hlasovalo o 9 voličů méně, než tomu bylo za dané situace. Účelové nahlášení trvalého bydliště 25 osob mělo reálný vliv na volební výsledek, a proto byly volby prohlášeny za neplatné. Za neplatné byly z obdobného důvodu prohlášeny i volby v [Hřensku](#) a v obci [Bohy](#).

Podplácení voličů a neplatné hlasování

Krajskému soudu v Ostravě posloužil jako důkaz o podplácení voličů i leták umístěný na sociální síti. Leták nabízel voličům částku 300 Kč za hlas ve volbách a dalších 200,- Kč za doporučení dalšího potencionálního voliče. Podmínkou pro vyplacení odměny bylo trvalé bydliště v Českém Těšíně a účast v komunálních volbách. Dalšími důkazy byly svědecké výpovědi občanů Českého Těšína, z nichž někteří osobně obdrželi finanční nabídku popřípadě i finanční odměnu za provedené hlasování. Předsedkyně jedné okrskové volební komise dále vypověděla, že v proběhlých komunálních volbách zaznamenala účast 97 voličů s místem trvalého bydliště na ohlašovně (zatímco v minulých volbách volilo pouze 5 takových voličů). Více volebních komisí zaznamenalo voliče, kteří po vykonání volby požadovali vystavit potvrzení o účasti ve volbách, popřípadě se domáhali vyplacení slíbené odměny. ([rozsudek Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 22A 151/2010](#)).

Soud prohlásil za neplatné i hlasování v městě [Krupka](#). Za rozhodující důkazy soud považoval záznamy z kamer Městské policie a České televize a samozřejmě výslech řady svědků, kteří kupčení s hlasy potvrdili.

Nález Ústavního soudu, Pl. 6/11:

Smyslem existence obce je, aby si její obyvatelé mohli sami spravovat své vlastní záležitosti. Činí tak prostřednictvím orgánů obce. Proto také oprávnění tyto orgány vytvářet je podmíněno **faktickým poutem obyvatele – voliče k obci**. O existenci tohoto pouta však nesvědčí sama subjektivní vůle osoby v podobě zápisu mezi občany obce, ale musí být odpovídajícím způsobem také objektivně vyjádřena.

Svoboda pohybu a pobytu, zaručená Listinou základních práv a svobod, totiž znamená svobodu kdekoli se usadit a žít tam, nikoli svobodu být hlášen k trvalému pobytu v místě dle svého výběru a účastnit se tam komunálních voleb.

Zmíněné případy nejsou samozřejmě jedinými nekalými praktikami, kterými lze narušit svobodnou soutěž politických stran. Namátkou mohu například jmenovat manipulaci s volební urnou, doplňování „chybějících hlasů“ ze strany volební komise či „jen“ nesprávné sečtení odevzdaných hlasů, například z důvodu neexistence skutečné kontroly v rámci volební komise. Ač navrhovatelé bývají nejednou v důkazní nouzi, jak volební podvody soupeřům prokázat, výše uvedené rozsudky krajských soudů ukazují, že má smysl o férovost volebního klání usilovat. [Oživení](#) bude v nadcházejících komunálních volbách ve vybraných městech a obcích monitorovat naplnění ústavních principů volné soutěže politických stran. V případě pochybností na průběh „vašich voleb“ se neváhejte obrátit na Mgr. Petru Bielinovou, naši právničku.

Oživení je nevládní neziskovou organizací, která již 17 let prosazuje principy transparentní a odpovědné správy věcí veřejných. www.bezkorupce.cz